gină străină se întâlnește foarte des în materialul ALR.-ului. Inovatoare nu este numai generația tânără, ci și cea mai în vârstă. Subiectele peste 50 de ani primesc cu aceeași ușurință cuvintele nouă, ca și cele care au făcut școala sau armata subt regimul românesc. Nu se mai poate afirma că conservativismul este în raport cu generația și nici că totdeauna satele dela munte sunt mai refractare influențelor nouă, decât cele dela șes [1]).

Din aceeași categorie cu *județ*, *prefect*, *primar*, mai fac parte și alte cuvinte, din care pomenesc numai următoarele: soldat, înlocuește în Ardeal, pe *cătană*, iar în Basarabia pe *moscal*; tun, în Ardeal pe *ad'eu*, în Bucovina pe *canoane*, în Basarabia pe *arudie*; prizonier, în Basarabia pe *căzut în plin* s. *plenic*; chibrit, în Ardeal pe *moșâni*, *d'ufe*, *șfebele*, *răipelțuri*, *ținhelțuri*, *șélitre*, *bâțuri*, etc., în Bucovina pe *țâbric*, în Basarabia pe *sărnic*; zahăr, în Ardeal pe *țucor* și *mńęre albă*, *coșt'e d'e mńęre*, etc.

Când e vorba însă de cuvinte din îndeletnicirile mai intime ale țăranilor, deci de ceea ce este propriu unei vieți patriarhale, conservatismul este accentuat.

3. FĂRÂMÀ, FRĂMÂNTÀ, SOAGE ȘI ALTE SINONIME

a) Fărâmà — frământà

Prezint în cele următoare răspunsurile primite la întrebarea 1989: «cum ziceți când faceți fărâme cu mâna, la pui, dintr'o bucată de pâine?», făcându-se gestul potrivit. Ea s'a adăugat chestionarului normal (împreună cu alte două sute) numai din al 26-lea sat al anchetei înainte, din această pricină lipsesc răspunsuri din câteva sate din nordul Ardealului și din regiunea Sibiiului. Cu toate acestea materialul ce-l public este adunat din 139 de localități.

Grupat, în ordine alfabetică, el este următorul:

călcà (< lat. *calcare*), numai odată, din Bihor (308), subt forma: *îl calcu*.

[1]) Comuna Câmpu-lui-Neag, complet izolată (față de Livezeni, de lângă Petroșeni, amândouă din jud. Hunedoara) e mult mai inovatoare decât una dela șes.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

desgheocà (derivat din *gheoacă* «coajă»), numai din Basarabia (672), alături de *frămînt*, subt forma: *dijdi̯óc mărunțăl la pui̯.*

dumicà (< lat.* demīco < mica, ap. TDRG. ș. v.), cu complemente sau întregiri: «mńăzᵘ» (359), «miezul pitei» (148), «cu mâna» (77, 96, 436).

Variante formale: *dămicᵘ* (305); *duńîc* (148, 436); *dĝumicᵘ* (77); *dĝimic* (107); *d'imńîcᵘ* (359), *d'ĕmńîcu* (96); *ăl d'ămńîcᵘ* (103).

Răspândirea: Fără a forma o arie, în Banat (77), Munții Apuseni (96), lângă Deva (107), pe Mureș (148), Bihor (305), lângă Dej (359) și în jud. Soroca (436).

face (< lat. facio) cu următoarele întregiri: *fac fărmătúr*ᵘ (370, 464, 480, 835); cu varianta ~ *frămătúr*ᵘ (395); ~ *mărunțăl* (680); ~ *dărăbuță* (278); *faĉ mbucătur*ᵘ (355).

Alături de alte sinonime, de: *sfărm* (370); *fărîm* (464, 480); *frămînt* (835).

Răspândirea. Nu formează o arie. Se întâlnește în Ardeal, lângă Lupeni (835), lângă Baia-Mare (278, 355), în Bucovina (370, 395) și în Basarabia (464, 480, 680).

fărâmà (derivat vechiu din *fărâmă*, ap. DA. s. v.), cu întregiri: *fărîm pînę̯a* (440); ~ *pînę* (461); ~ *ńăd̯u* (470); ~ *mărunțăl* (637); ~ *la pui̯* (502, 660).

Variante formale: *fărîm* (440, 464, 470, 476, 480, 502, 652, 660, 665); *îl fărîm* (631, 637, 645, 647, 667), *ăl fărîm* (658), *a̯l*[1]) *fărîm* (428) [miezul]; *u̯o fărîm* (451) [pânea]; *îl fa̯rîm* (358), *i̯l farîm* (434); *a̯l farîm* (454); *fărîm* (772); *fărîm* (458); *îl fărm* (214); *fărîń* [tu] (461).

Alături de alte sinonime: *frămînt* (440); *fac fărmătúr*ᵘ (385, 464, 480, 647).

Răspândirea: în Bucovina (214, 385), în Basarabia (428, 434, 440, 451, 454, 458, 461, 464, 470, 476, 480, 502, 631, 637, 645, 647, 652, 658, 660, 665, 667) și, odată, în Ardeal, lângă Bran (772).

frecà (< lat. *fricare)*, cu complementul: *cu mîna* (401, 578) sau *ĩ mîń* (35).

---

[1]) Sunetul a este intermediar între a̯ și a̯ S'a transcris suprapunându-se aceste două semne.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Variante formale: *frec* (400, 401, 578, 632), *frĭĕc* (35).

Alături de alte sinonime: *frământ* (401, 578), *fărîm* (632), *mormînt* și *k'isăḑ* (400).

Răspândirea: Banat (35), Secuime (578) și Basarabia (400, 401, 632).

frământà (< lat. *fragmentare < fragmentum [1]), Pușcariu ZRPh. XXXIII, 233, etimologie admisă și de CDDE. nr. 632), cu complementele sau completările: *mézu* (1), *ńăḑu la pui* (467), *mînînțăl* (388), *cu mîna* (401), *m mînă* (403, 492, 691, 669), *în pálmî* (445).

Variante: *m frămînt* (93).

Alături de alte sinonime: *fac fărmătúr'* (835); *fac frămătúr'* (397); *dijdjóc mărunțăl la puị* (672); *frec* (cu mîna) (578); *fărîm pîneạ* (440); *sfărm* (227).

Răspândirea: Banat (1, 9, 12), Hunedoara, numai lângă Vulcan (835), Munții Apuseni (93), Întorsura-Buzăului (lângă Brașov) (186), lângă Târgu-Mureș (227), în Secuime (578), în Bucovina (375, 381, 388, 391, 397, 398), și în Basarabia (403, 440, 445, 456, 467, 486, 492, 498, 691, 669).

Din textele adunate semnalăm alte atestări, în legătură cu «brânza». Subiectele povestind «istoria oilor», au menționat și cum se face brânza. Exemplele se referă la operația de sfărâmare a laptelui închegat (după ce s'a scos o parte din zăr) pentru ca să poată fi eliminat și restul de zăr.

Din Banat, com. Jdioara (79): «laptele se pune în căldare de aramă, să stoarce zărul *și să frămîntă*, să lasă să dospească puțânel s'apoi vine strâns în străcătoare».

Din Basarabia, din com. Goteşti (436): «pi urmă ducem brânza acasă, și stă tri ḑîle, pi urmă o *frămîntăm* ș'o punem la găleată brânza».

Această operație este comunicată, din alte sate, cu alte verbe, care au tot sensul de «a fărîmiți»:

---

[1]) Arom *firmintu* «nu se opune etimologiei *fragmento*», spune S. Pușcariu, în DR. I, 415 În aromână există formele: *frimintare, firmintare, fărmintare, frimitare, firmitare, fărmitare, firminare* (G. Pascu, *Dict. ét. macédoroumaine*, I, nr. 642 (p. 88; cf. și Th. Capidan, *Aromânii, Dialectul aromân*, p. 220, 313, 335, 345, 363). Pentru istroromână v A Byhan, *Istrorum. Gl*, în *Jb.* VI, p. 214: *fermentọ*.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Tot din Basarabia, din com. Borısofca (667): « după ce închiegăm [laptele] se face un boț din caș, și-l lăsăm de sî svîntă cașu, ș'apoi îl luăm *la frecát cu mînule* și-l sărăm și-l punem m putină ».

Din comuna Clocușna (403), jud. Hotin: « dacă s'o închiegat [laptele] l-am mestecat gini, ș'apui ń-am spălat mînile curate, *ș'am strâns cașu*, ș'am pus altă strecătoare pi putină, ș'an scurs ḑăru, și l-an *jîntuit cu mîna mînînțăl* ».

Colegul E. Petrovici, îmi semnalează, din Piua-Petrii (jud. Ialomița) exemplul: [bolovanii] de pământ sânt « *frămîntáț' cu borîna* » (=grapa).

frânge (< lat. frango), comunicat odată din Munții Apuseni (94), subt forma: *frînje* (pită).

mânânțălà (derivat verbal dela *mânânțel*), atestat odată în 351 (Berbești, Maramureș), subt forma: *mînînțălie̯ḑ la puị.*

meț̣căì (< rut. *mjackati* « a frământà »), odată, în Bucovina (392), subt forma: *îl mńăț̣caị̯ĕsc m mînă.*

mleci (< sârb. mleti « a măcina »), numai din punctul 28 (Câlnic, jud. Caraș) subt forma *mlị̯ĕs' ę̣ș'e* și *fás'ĕ mlị̯aț* (la pui).

mormântà, numai odată, din Basarabia (400), subt forma: *îl mormînt ; l am mormîntát* (laolaltă), alături de sinonimele: *l am frecat ; îl kisăḑ cu mîna* (pentru fărmături).

pisà (< lat pi(n)sare), odată, din Basarabia (400), subt forma: *îl kisăḑ cu mîna* (pentru fărmături), alături de sınonimele: *îl mormînt ; l am frecat.*

rumpe (< lat. rŭmpo, -ĕre), comunicat odată, de lângă Satu-Mare (339), cu conjugarea: *rump*^{u}, *rumpț*, *rúmpe*, în singular.

sfărâmì (derivat nou din *sfărâmă*, DA, s. v. *fărâmi)*, cu variantele formale: *îl sfîrń*^{u} [mıezul] (136); *ụo sfîrń* (156); *sfărńésc* (180); *sfărńésc*^{u} (166, 178); *sfîrńésc* (158); *l sfîrńesc* (231); *sfîrńésc*^{u} (144, 160); *sfrămńésc* (164); *sfrîmńésc*^{u} (174).

Răspândirea: Numai în partea Sud-estică a Ardealului, care are, aproape consecvent, cuvinte caracteristice Munteniei [1]), în punctele: 136, 144, 156, 158, 160, 164, 166, 174, 178, 180, 231.

sfărmà, cu întregırile: *mńăzu* (249, 251, 298), *ț̣ânea* (360), *maị̯ mînînțăl*^{u} (285), *pita ĩ lápt'ĕ* (56), *îm brînçă* (80).

[1]) Forma *fărâmì*, o cunoaște DA. (s. v.) « mai ales prın Muntenıa şı Ardeal ».

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Variante formale: *sfărm* (51, 56, 63, 65, 227, 229, 243, 298, 333, 335, 370, 378, 573); *u̯o sfărm* [pânea] (215, 266, 360); *îl sfărm* (61, 80); *l̯ sfărm* (571, 576); *sfărmu* [1]) (98, 100, 249, 251, 257, 285, 290, 295, 302, 337, 357); *sfărăm* (87); *sfărî'm* (831). Tot aici menționez și forma *sărmu* [2]) (320), cu sincoparea lui *f*.

Alături de alte sinonime: *frământ* (227), *fac fărmătúr'* (370).

Răspândit, mai ales în Ardeal, dela Mureș spre Nord-Vest; lângă Arad (51, 56), Bihor (61, 63, 65, 80, 295, 302, 320), lângă Deva (87), Munții Apuseni (98, 100, 249), pe cursul Someșului-Mare și Mic și împrejurimi (215, 243, 251, 257, 266, 290, 335, 357, 360), pe cursul superior al Mureșului (227, 229, 571), Secuime (573, 576), Sălaj (285, 298, 333, 337), în Hunedoara (831) și, rar, în Bucovina (370, 378).

sfărmurì (derivat dela pl. *sfărmuri)*, comunicat, numai de două ori, cu rostirile: *îl sfărmur'* [miezul] (59) și *sfărmur̯ésc pita* (315), între Arad și Oradia.

sparge (< lat. spargo, -ĕre), numai în punctul 5 din Banat, subt forma *sparg*.

strumì (probabil o variantă formală a lui *sfrîmi* (sfărîmì), comunicat din 170 (Făgăraș), subt forma *i̯o strumńésc*u. Alături, la 170, se află forma *sfrîmńésc*u.

urjumì (din *urjumă* «sfărmitură»), numai din Secuime (200), subt forma *urjumńăsc*.

zdrobì (< psl. sŭdrobiti, TDRG., s. v.), cu variantele de rostire: *zdrobd'ĕsc* (190, 289), *zdrobg̯ĕsc* (247), *zdrod'ĕsc* (138) și *zdrog̯ĕsc* (150).

Răspândirea: numai în Ardeal, fără să formeze o arie unitară, în punctele: 138, 150, 190, 247 și 289.

zmicurà (presupune un lat. pop. *exmiculare, S. Pușcariu, *Etym. Wb. d. rum. Spr.*, nr. 1943). Am întâlnit des acest verb și cu înțelesul de «a desfăcà», «a dejgheocà».

Se comunică numai la pers. 1 sg. indicativ, fiindcă astfel era alcătuită întrebarea.

---

[1]) *u* final este mai mult sau mai puțin perceptibil.

[2]) La prima vedere s'ar părea că este identic cu arom. *sărmu* «sfărm», derivat din *sărmă* «fărâmă» (< alb *Θerime)*, despre care vezi Th. Capidan, *Aromânii, Dialectul aromân*, p 357 și DR. II, p. 546.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Alături de alte sinonime: *zdrúmic* (116).

Răspândirea: Hunedoara (85, 109, 112, 116) și Banat (26, 75).

zdrumică (probabil din contaminarea lui *dumică* cu *zdrobi*, TDRG., s. v. *zdrumică)*, cu următoarele rostiri: *zdrumic* (30); *zdrumicáị*, *cîta mălâị* (18); *l̨* ~[miezul] 24, 40; *i* ~ 30; ~ *pită* (45, 69, 79), *i̯ău îzdrumic* [probabil «îl ~ »] (116); *zdrumńic* (118); *zdrumic*[u] (90).

Alături de alte sinonime: *zmicur* (116).

Răspândirea: în Banat și în Hunedoara, în regiunile învecinate.

Materialul acesta ne permite să constatăm următoarele:

Se demonstrează și de data aceasta că este eronată părerea celor care susțin că un Atlas linguistic nu poate să ne facă cunoscute sinonimele unui cuvânt.

Subiectul *unic* comunică, destul de des, două sau chiar trei verbe care se întrebuințează pentru ideea de «a fărâmiți pânea».

Nu există un cuvânt singur pentru exprimarea acestei idei. Sfera semantică este, în acest caz, mai largă, de aceea ideea de «a frânge», «fărâmița» poate să fie exprimată printr'un număr atât de mare de verbe.

După origine, avem zece cuvinte din limba latină *(: călca, demica, face* ~, *freca, frământa, frânge, pisa, rumpe, sparge, zmicura)*, limbă, în care de asemenea această idee se exprima prin mai multe verbe *(: frangere, infringere, confringere*, acestea despre pâne, cf. Georges, *Deutsch-Lateinisches Handworterbuch*, Leipzig, 1882, s. v. *brechen;* mult mai numeroase când este vorba, în general, de «a rupe»: *diffringi, rumpi, scindi*, etc.); apoi nouă formații pe teren românesc *(dejghioca, fărăma, mânânțeli, mormânta, sfărâmi, sfărma, sfărmuri, strumi, zdrumica)*, numai trei de origine străină *(mețcăi, mleci, zdrobi)* și un derivat tot de origine străină *(urjumì)*.

Dintre acestea, cu extindere geografică mai mare sunt numai două verbe: *sfărâmà (sfărmà* s. *fărâmà)* și *frământà.*

E interesant de remarcat că, pe când Ardealul dela Mureș spre Nord are forma *sfărma (sfărm)*, Basarabia are pe *fărâma (fărâm)*. Această arie este întreruptă de *frământa*, care urcă din Banat — unde este mai răspândit — prin Munții Apuseni și cursul superior

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

al Mureșului — unde este izolat — până în Bucovina și Basarabia, în aceste din urmă provincii având o arie destul de întinsă. E greu să spunem dacă acest fapt este incidental sau poate fi vorba de o dislocare a lui *frământa*, în Ardeal, din partea sudică de către *sfârni*, iar din nord de către *sfărma*. Încercarea unei stratigrafieri a acestor verbe va fi posibilă numai după ce vom avea în față harta întregului teritoriu dacoromân. Ca o urmă despre o întindere mai mare a ariei lui *frământa* poate fi considerată atestarea acestui verb, cu acest înțeles, la Întorsura-Buzăului (punctul 186), în aria lui *sfârni*.

Tot atât de greu e să știm de ce *zmicura* se întâlnește *numai* în Hunedoara și Banat, iar *frânge*, numai odată, în Munții Apuseni. Viața acestor cuvinte nu se poate lămuri decât prin confruntarea mai multor hărți (: sfărmătură, a rupe un lemn, etc.).

Mai adăugăm că *frământa*, atestat pe o arie întinsă, alături de aceste 22 de verbe care reprezintă ideea de «a fărâmiți» nu poate fi un fapt incidental. Dimpotrivă, credem că *frământá* reprezintă pe lat. *fragmentare* și nu pe lat. *fermentare* [1]). Exemplele citate vin în sprijinul acestei etimologii date de S. Pușcariu (ZRPh. XXXIII, p. 233).

b) Frământà

La întrebarea 1846 a chestionarului normal figurează «a frământa pânea». Chestiunea s'a pus totdeauna indirect, în felul următor: cum ziceți când amestecați făina cu aluat (s. drojdie) și apă, în covată (moldă, troacă, etc.)?

În toate cele 164 de sate am primit răspunsul *frământ*, cu completarea: *pita* sau *aluatul*. În Munții Apuseni, în punctele 93 și 94 am primit forma *mfrămîntu*; în p. 18 (Banat), pe lângă *frământ* și răspunsul: *pisaḑă să facă pită*; iar în p. 308 (Bihor): *sogăzu aluu̯atu* (pe masă), dar îl *frământăm* în albie.

[1]) Cum susține G. Giuglea, în studiul *Crâmpeie de limbă și viață străveche românească*, din DR. III, p. 576 ș. u. Totuși este interesant de remarcat, după cele ce-mi comunică Th. Capidan, că la Aromâni forma *fărmut* (cu toate variantele) este singura întrebuințată pentru preparatul aluatului, pe când pentru frământarea cașului se aude numai *ndesŭ* (v. și Th. Capidan, *Românii Nomazi*, p. 114).

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Alte observații în legătură cu răspunsurile primite:

Verbul «frământ», la ind. prez., pers. 1, păstrează pe *-u* final, mai mult sau mai puțin perceptibil, pe aceeași arie pe care am fixat-o la *județ*. În Basarabia (p. 660) am notat *frămînt*ᵘ, care ar putea fi o urmă de *-u* final devenit *î* (v. articolul *Mână)*. În Bucovina, ca și în graiul moldovenesc cu *ă* > *a*, am notat *framînt* (385, 395). În ce privește accentul, pe lângă forma accentuată pe *-mînt* mult mai generală, se constată, în Ardealul de Nord-Vest, și accentuarea pe silaba *fră-* pe o arie întinsă și *aproape* unitară. Ea se poate delimita astfel: plecând dela Sud, Crișul Alb dela frontieră până la izvor, apoi Munții Apuseni cu versantul din spre Valea Mureșului, însă numai până la Mogoș (de lângă Abrud), de aici o linie spre Cluj—Dej, în Valea Someșului-Mare până aproape de Năsăud, de aici pe Valea Sălăuții până în Maramureș și apoi întreg județul acesta (p.: 93, 94, 96, 98, 257, 266, 269, 273, 280, 285, 289, 290, 315, 335, 337, 339, 341, 343, 345, 347, 348, 350, 351, 352, 354, 355, 357, 359, 360, 361). În această arie, în jurul orașului Oradia se întâlnește aria cu accentuarea pe *-mînt*. Această schimbare de accent este asemănătoare cu cea din seria de verbe de felul lui *mărit—mărît*, *câștig—câștíg*, etc.

În lat. ideea de «a frământa» se exprima prin verbele: d e p s e r e, c o n d e p s e r e și s u b i g e r e (Georges, *Deutsch-Lat. Wb.*, vol. II, Leipzig, 1882, s. v. *kneten)*.

În limbile romanice avem următoarele verbe:

În f r a n c e z ă: *boulanger la pâte*, *pétrir* (< lat. p i s t u r i r e, REW. nr. 6542), «détremper de la farine avec un liquide, la remuer et en faire de la pâte», *manier*, *malaxer*. Pentru franc. *pétrir* cf. și J. Gilliéron, *Atlas linguistique de la France*, harta nr. 1875. În provențală *pestrir* (REW., nr. 6542).

În i t a l i a n ă: *impastare* «intridire o coprir con pasta, o altra cosa che fosse tegnente» (franc. «pétrir», «faire la pâte»); *gramolare la pasta* «si dice del conciarla in una certa forma atta all'uopo» (franc. «pétrir»); *maneggiare* «toccare, trattare colle mani» (franc. «manier», «toucher», «tâter»); *mescolare* «confondare, mettere insieme cose diverse» (franc. «mêler», «brouiller»); *lavorare* «operare, far qualche cosa» (franc. «travailler», «faire», «agir») [ap. C. Ferrari și G. Caccia, *Gran Diz. ital.-*

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

franc.; cf. și O. Bulle și G. Rigutini, *N. Diz. ital.-tedesco*, s. v. *kneten*].

În AIS. (K. Jaberg și J. Jud, *Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweitz*, vol. II, partea I, harta 237) autorii spun următoarele în legătură cu ital. *impastare* « kneten », « pétrir »: « Die Herstellung des Brotteiges zerfalt in zwei Teilvorgänge: Durch tränken des Mehles mit Wasser und nach Zusatz des Sauerteiges, das Bearbeiten der Teigmasse mit den Handen und Armen. Es ist nicht sicher, dass das Stichwort « impastare » uberall in der Bedeutung von *kneten* aufgefasst wurde. In Sardinien ist 'impastare' oft in der ersten Bedeutung (= Teig anruhren) belegt und von einem besondern Verb fur « kneten » begleitet ». În Sardinia [1]) găsim, pentru « impastare » pe *șuiγere* singur (cu diverse variante formale) < lat. *subĭgere*, în punctele 943, 947, sau alături de « impastare », în punctele 949, 954, 955, 957 și 967. Interesant este răspunsul din 941 « *impástai, suíγiri sa βásta in sa mẹ́za* », care parcă ne demonstrează un paralelism semantic identic cu rom. *frământà* în covată, troacă, moldă, etc., dar « *soage* pe masă ». Interesante sunt notele din Legenda acestei hărți. La punctul 942 (din Sardinia): « Der Explor. erklärt 2 mit « lavorare la pasta colle mani » 3 mit « premere nella tavanìa ». — Zu suíγere: est șuẹttu ». La 973, după ce se « frământă pasta ». . . pọ́i si suẹ́žði in sa mẹ́za ». Mai adăugăm notele dela punctul 160: « der Teig wird zuerst im Backtrog, dann auf dem Teigbrett. . . geknetẹt, zum Gähren in « lu kọ́fẹ » [= Korb?] gelegt und endlich auf dem Knetbrett zu Broten geformt », și dela 362: « . . . hierauf werden von abgeschnittenen Teigklumpen von Hand lange Zilinder geformt (dọmár), von diesen kleinere Klumpen (braŋká) abgetrennt und aus ihnen die Brotchen (panẹ́to) hergestellt ».

În portugheză: *sovar o pão* « amassar, revolvendo e calcando a farinha com agua, para ficar bem misturada, e amas-

[1]) Pentru sardă cf. J. Spanu, *Voc. sard.-ital. et ital.-sard*, s. v. *suighere* și Max L. Wagner, *Das landliche Leben Sardiniens*, în *Wörter und Sachen* (1921), p. 52—53, care, pentru log. *suígere* admite, împreună cu Salvioni, RIL XLII, 853 (Note Sarde, nr. 181), pe lat. *subjicere* (p. 53, n. 2). Tot pentru sardă e a se compara *cinexiri* « gramolare la pasta », *cumossai* « ammasare, intridere, rimenare la farina » (Porru).

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

sada» (A. de Moreas Silva, *Dic. da lingua port.*, Lisboa, 1891, s. v. *sovar*).

În spaniolă: *amasar* «einruhren (Teig, Mortel)», «kneten (Teig)», «backen»; *heñir la masa* «den Teig kneten»; *sobar* «menejar y oprimir alguna cosa repetidamente, à fin de que se ablande ó suavice» (*Nov. Dic. de la lengua castel.*, Paris 1898).

Din cele precedente rezultă că lat. *depsere* «kneten» n'a lăsat urme în limbile romanice. El a fost, se pare, în limba latină, un împrumut din l. greacă, puțin întrebuințat de poporul roman (Walde, *Etymol. Wortb.*, 172, ap. S. Pușcariu, ZRPh. XXXIII, 1909, p. 233). În locul lui s'a întrebuințat *subigere*, care pe lângă sensul de «pétrir» avea și înțelesurile de: «conduire, faire avancer»; «porter en haut»; «dompter (un animal), dresser»; «labourer, travailler»; «battre, piler, mêler»; «amollir ou assouplir par le travaille»; «frotter, étriller»; «aiguiser», etc. (v. L. Quicherat et A. Daveluy, *Dict. lat.-franç.*, ed. V-a, s. v. *subigo*).

Lat. *subigere*, cu înțelesul de «pétrir» s'a păstrat numai în portugheză și spaniolă. În sardă (cf. mai sus AIS.) nu corespunde totdeauna francezului *pétrir*, ci mai curând operației de «ridurre la pasta in forma di pani», ca și în limba română (v. cele următoare).

Pentru ideea «a frământa pânea», celelalte limbi romanice au termeni întrebuințați în mod figurat (v. mai sus; cf. și S. Pușcariu, ZRPh. XXXIII, p. 233).

În l. română *a frământa pânea* reprezintă o inovație semantică. La început lat. *fragmentare* (> rom. *frământà*) a însemnat «a fărâmiți, a zdrobi», înțeles păstrat pe o arie întinsă, în daco-română, cum ne demonstrează materialul ALR.-ului.

În sprijinul acestei aserțiuni putem pomeni și răspunsurile primite la întrebarea 1350 a chestionarului normal: Cum ziceți când mestecați făina cu apă pentru ca să faceți mămăligă? La această întrebare s'a răspuns foarte des cu verbele: *a mesteca* (cu diferite variante formale), *a freca*, mai rar cu *a zoli*, și câteodată cu a *învârti*, *râșni*, *făcălui* și *întoarce*. Pe o arie care cuprinde o parte din Munții Apuseni, cu întindere spre Arad s'a răspuns cu verbul *a frământà*, deci păstrându-se ideea, fiind vorba de obiectul de lemn cu care se mestecă (făcălețul, coleșerul, etc.),

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

de a fărâmiți bulgării de făină, pentru ca mămăliga să nu aibă «boți». Citez, după fișe, răspunsurile exacte, împreună cu alte verbe, pe care le-au pomenit subiectele, trecând, în parantez, numărul localității: *o frământ, męstec* (51); *o frământ* (56); *ụă frămîntă cu săĉitọrẹ* (59); *o frământ* (65); *o nẑintuị, o mfrắmînt*" (93); *ụo frắmîntă* (94); *ụo frămînt*" (96).

Ideea de «a fărâmiți» a trecut și în domeniul păstoritului, *la caș*, denumind «zdrobirea», «fragmentarea» cu «degetele a globulețelor de lapte închiegat» (S. Pușcariu, în DR. III, p. 776-777), pentru ca zerul să poată fi mai bine scurs (stors). După ce cașul este dospit și «uscat», pentru ca să fie păstrat în putină sau berbință, el *se frământă*, adică se rupe în bucăți și apoi se amestecă cu sare. Această operație se face până ce cașul devine o pastă maleabilă, fără de bucăți de caș [1]). *Frământatul* cașului se face mai ales de bărbați, când e vorba de o cantitate mai mare, fiindcă reclamă mai multă putere pentru a putea fi fărâmițit. La făcutul pânii, *a frământa* înseamnă «a fărâmiți, a zdrobi, cu mânile, golomoazele (clăbucii) de făină amestecată cu apă și a prepara prin îndesare și bătaie îndelungată, pasta uniformă a aluatului» (DA., s. v. *frământà)*. În acest caz lat. *fragmentare* intră în domeniul semantic al lat. *subigere*, reușind dislocarea acestui din urmă din sfera sa semantică.

În frământarea pânii sunt distincte următoarele trei operații:

1. Aluatul sau drojdia se pune la dospit de seara (sau cu câteva ceasuri înainte de frământatul pânii) amestecându-se cu puțină făină de grâu (dacă pânea e de grâu) sau de porumb (pentru pânea din făină de porumb) și cu apă călduță. Pasta aceasta, amestecată bine, se pune la căldură potrivită ca să fermenteze.

2. După dospire, a l u a t u l se pune într'o *covată (moldă, troacă*, etc.), împreună cu făina și cu cantitatea de apă caldă necesară. La pânea din făină de păpușoiu, se obișnuește «opărirea» ei cu apă clocotită. Femeia apoi amestecă aluatul cu făina, fărâmițind bulgăreii, cocoloașele de făină ce se fac, până se formează o pastă, care apoi se lucrează. Această operație se numește *frământ-*

[1]) Așa se procedează în nordul Ardealului, pe valea Someșului-Mare. Operația îmi este cunoscută din Poiana-Ilvei, jud. Năsăud.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

tatul pânii. După aceasta, pasta se pune la căldură potrivită, ca să dospească.

3. Coca după ce e dospită, prinde de-a-supra o pojghiță, care crapă, semn că pânea a dospit de ajuns. Focul în cuptor trebue să fi ars, până ce vatra s'a înroșit. Atunci femeia presară pe masă făină de grâu sau de porumb (care e mai aspră), rupe din cocă sau aluat câte o bucățică, o pune *pe masă*, o învârte în făină ca să nu se prindă de mâni, și modelează bucata de aluat, dându-i o formă rotundă. Această operație se numește în unele părți *sogitul pânii* (franc. *pâtonner*).

4. După aceasta pânea se bagă în *cuptor* sau subt *țest.*

În regiunile unde se face pânea din făină de porumb, acolo *sogitul* s. *sogatul* aluatului *nu se obișnuește* (345), fiind vorba numai de frământat. La această pâne, aluatul nu este legat; pasta din făină de porumb fiind mai fărâmicioasă, se ia din covată (moldă, troacă, etc.), cantitatea necesară unei pâni, se pune pe masă și i se dă forma rotundă cu mâna udată în apă. *Sogitul* se obișnuește în deosebi la pânea din făină de grâu.

Sunt regiuni — mai ales când în loc de aluat se întrebuințează drojdie — care nu obișnuesc să dospească deosebit aluatul. Drojdia se amestecă în făină, când aceasta se *frământă.* Mi s'a explicat de subiecte-femei că acest procedeu are un desavantaj: dospirea se face într'un timp mai îndelungat.

c) Soage

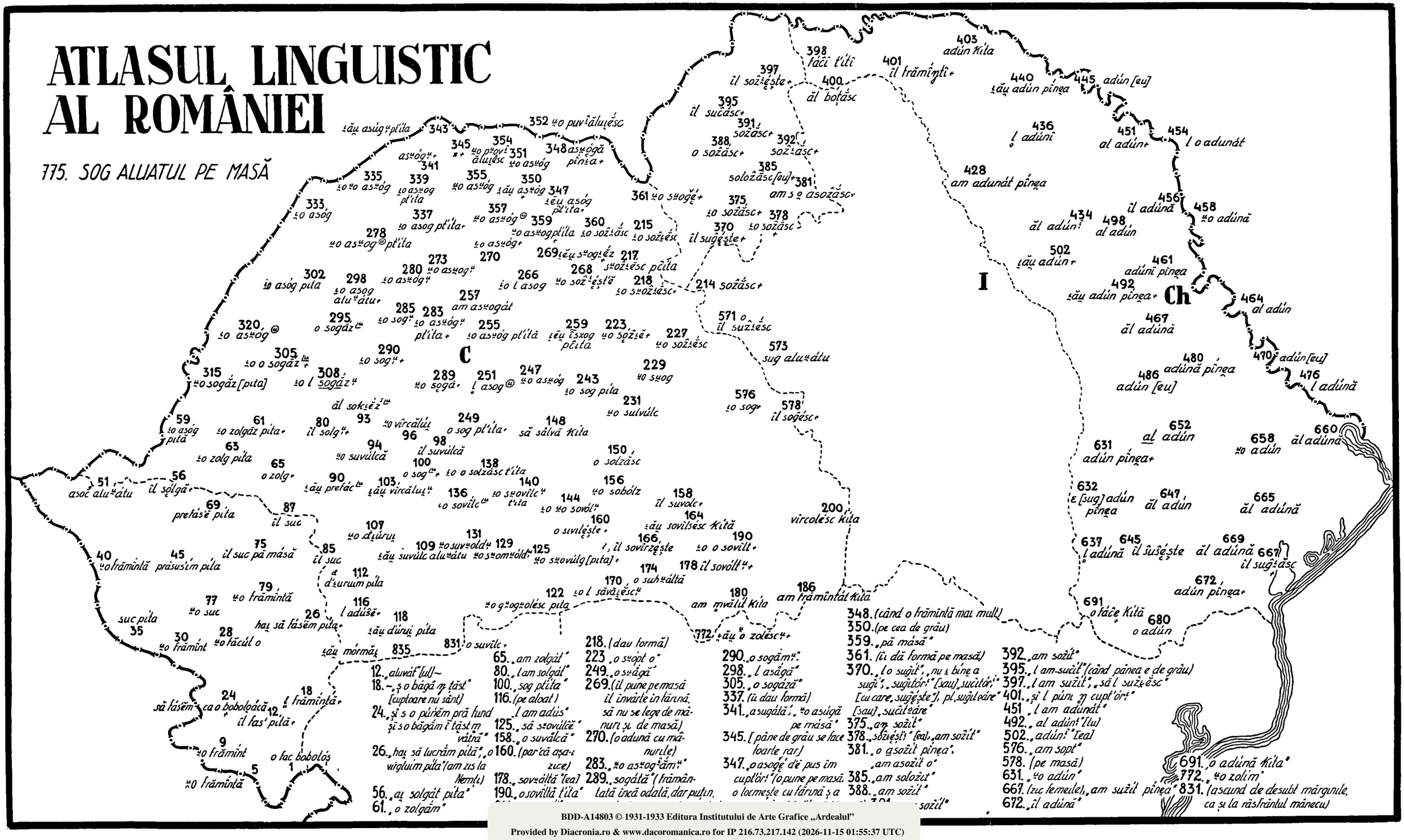
Cunoscând de-acasă cuvântul *soage*, pentru operația menționată, în chestionarul normal, pe lângă întrebarea *a frământa pânea* (1846), am trecut și chestiunea: cum ziceți, când luați aluatul dospit din covată, îl puneți pe masă și îi dați forma pânii (chest 775 și 1847). AIS. n'a prevăzut această întrebare, de aceea în răspunsurile primite pentru «kneten», ital. *impastare*, autorii Atlasului italo-elvețian observă că, în sardă, reprezentantul lat. *subigere* are înțelesuri care nu corespund totdeauna sferei semantice a lui *impastare.*

Chestiunea a fost pusă de două ori de ALR., pentru a se vedea dacă subiectele răspund cu același cuvânt sau printr'un sinonim, precum și dacă pronunțarea este la fel. Prima întrebare se pune

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

ATLASUL LINGUISTIC AL ROMÂNIEI

775. SOG ALUATUL PE MASĂ

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

în ziua primă a anchetei, pe când a doua (1847) în a doua sau a treia zi. Răspunsurile la aceste întrebări le-am primit imediat, dovadă că această operație este cunoscută și de bărbați, deși ea aparține unei îndeletniciri specific femeiești.

La întrebarea 775 — cartografiată în harta alăturată — [1]), în cele 164 de localități anchetate până acum am primit următoarele răspunsuri, pe care le grupez, pentru comoditate, alfabetic:

aduce (< lat. *adducere)* subt formele: *l* [aluatul] *adúsĕ*, *l am adús* (116). Se află în mijlocul ariei lui *diurù*.

adună (< lat. *adunare)*, cu următoarele completări: «pânea» (428, 440, 461, 480, 492, 631, 632, 672) sau «aluatul» (v. Variante formale).

Alături de sinonime: *o face kită* (691).

Variante formale: *adún pîn̦ea* (440, 492, 631, 632, 672), *adún kita* (403), [eu] *adún* (445, 470, 486, 502), *u̯o adún* (658), *o adún* (680), [ea] *adúnî* (461), [ea] *adun*^{i} (502), *o adúnă* [pânea] (480, 691), *u̯o adúnă* (458), *îl adúnă* [aluatul] (456, 672),

---

[1]) Pentru interpretarea hărții «soage» să se țină seamă de următoarele semne și abreviațiuni:

+ pus la sfârșitul unui cuvânt, înseamnă că în note sânt completări date de subiect în legătură cu răspunsul.

„ „ = când textul a fost reprodus cu rostirea exactă, transcrisă fonetic

( ) = informații date de subiect, dar reproduse de anchetor în limbă literară.

[ ] = o explicație dată de anchetor.

; = când s'au separat două cuvinte

= când în localitate nu există nici un termin pentru noțiunea chestionată.

? = când subiectul nu știe cum să răspundă. În acest caz se poate să existe un termen în localitate, însă nu pare a fi des întrebuințat.

[?] = când anchetorul se îndoiește de veracitatea răspunsului.

σ (grec) sau *Sug* = anchetorul a sugerat răspunsul subiectului.

(V) = termin vechiu, întrebuințat înainte vreme.

(A.) = termin întrebuințat astăzi

ε sau E = subiectul ezită, nu răspunde spontan.

Un cuvânt sublinat înseamnă că forma transcrisă fonetică a fost auzită întocmai de anchetor.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

ăl adún (647), *ăl adúnă* (660, 665, 669), *ăl adúnă* (467), *ăl adún*^{t} (434), *ạl adún* (451, 464, 498) *ạl adún*^{t} (492), *al adún* (652), *l adúnă* (637), *l adúnî* (436), *l adúnă* (476), *l o adunát* (454), *am adunát* (428, 454).

Am menționat toate răspunsurile, fiind interesante pentru formele pron. *îl* și pentru soarta lui *-ă* final (cf. articolul *Mână)*.

Răspândirea: *Numai* în Basarabia (403, 428, 434, 436, 440, 445, 451, 454, 456, 458, 461, 464, 467, 470, 476, 480, 486, 492, 498, 502, 631, 632, 637, 647, 652, 658, 660, 665, 669, 672, 680, 691), cu excepția jud. Hotin (unde se întrebuințează: *boțăsc*, *frămînt* sau *faĉi t'ıtî*) și a părții sudice, unde întâlnim pe *sugesc (sužesc)*, *šušesc* și *faĉe kită*. În p. 667, *sugesc* este venit din Nord, odată cu locuitorii satului. În sat mai există tradiția următoare: «părinții noștri au venit dela Hotin, cam dın *Văscăuț*, din vremea de demult». Aria lui *sogesc*, din Ardeal, se întinde până în Nordul Bucovinei.

asogà (asogì). Este tot *soage (soga, sogì)* însă, în Ardealul de Vest, a primit prep. *a* dela infinitiv, cu care a format corp. Și astăzi, în aceste regiuni sunt curente formele lungı ale infınitivului, înaintea cărora se pune prep. *a*, care se exprimă în alte regiuni prin subjonctiv. Iată câteva exemple, notate dın conversație: *sámănă a firę* = a fi (305); *am sucuít a zĭcîrę* = am obișnuit a zice (308); *dịa ụo măritárę* = pentru a o mărita (343); *apúcă a roșírịa* = începe a roși ouă (315); *mă urăsc a șid'ęrę* (315); *n am sucuít a bęrę* = n'am obișnuit a bea (295); *cît má ại stári* = cât mai ai a sta (295).

Variante formale și completări: *ịo asóg* (333); *ịo asóg aluụátu* (298); *ịo asóg píta* (59, 302), ~ ~ *pt'íta* (347; «îi dau formă» 337); *o asoğę d'ĕ pus îm cupt'ór*^{t} («o pune pe masă, o tocmește cu fărină, apoi o pune într'o *t'ępșă*» = tipsie, 347); — *ịo ụo asóg* (247, 335, 351, 355); *ịăụ asụóg* («pe cea de grâu» 350); ~ («o adună cu mînurile» 270); ~ *pt'íta* (255, 339); ~ ~ *pă másă* (359); *ụo asụog*^{u} (273, 278, 280, 283, 320, 357); *l asóg*^{u} (251); *l asóg* (266); *asog* [1]) *aluụátu* (51); *ịăụ asúg*^{u} *pt'ita* (343); *ụo asúgă pę másă* (341); *asụogă pîńịa* («o frământă mai mult», 348); *ụo*

[1]) *g* final l-am auzit intermediar, între *c* și *g*.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

am asu̯ogát (257); — *o asoȝit pîne̯a, i̯o am s o asoȝăsc, am asoȝit o* (381).

Răspândirea: în partea vestică a Aradului (51), de aici, pe lângă frontieră, spre Nord (59), lângă Oradia (320, 302, 298, 333, 335), lângă Satu-Mare (339), Ţara Oaşului (341, 343), Maramureş (347, 348, 350, 351), lângă Baia-Mare (355, 357, 359), Sălaj (278, 280, 283, 337), lângă Cluj (251), Mociu (247), lângă Dej (255, 257, 266, 270, 273) şi, odată, în Bucovina, la Şcheia (381), de lângă Suceava, ai cărei locuitori trebue să fie veniţi din Ardeal, fiindcă au şi rostirea *lapcĕ*, în loc de *lapte*, caracteristică *numai* regiunii din partea sudică a Năsăudului.

boţì (derivat din *boţ*, DA.), odată, subt forma: *ăl boţăsc* (aluatul) din p. 400.

diuruì (< ung. *gyurni* «kneten»), numai în Hunedoara, subt formele: *d'úru̯i̯* (118), *dgu̯ru̯i̯* (107) şi *dgi̯u̯ruím pîta* (112). Semnul *dg* reprezintă un sunet intermediar între *d'* şi *ĝ* (din *gınere)*.

face (< lat. *facere)*, subt formele: *u̯o făcut o* (28), *fáĉi t'ítî* (398), *îl fas' pîtă* (12), *hai̯ să fás'ĕm pîta* (26), *o fac bobolóş* (1), *să fás'ĕm ca o bobolo̯ácă şî s o púńĕm pră fund şî s o băgăm ĩ ţăst m vátră* (24).

Răspândirea: Mai ales în Banat (1, 12, 24, 26, 28) şi odată în jud. Hotin (398).

frământà (< lat. fragmentare), cu completările: *kíta* (186) sau *ş o bagă n ţăst*, fiindcă nu sunt cuptoare (18).

Variante formale: *u̯o frămînt* (9, 30), *u̯o frămîntă* (5, 40, 79), *l̯ frămîntă* (18), *îl frămîntî* (401), *am frămîntat* (186).

Răspândirea: în Banat (5, 9, 18, 30, 40, 79), în Secuime (186) şi în jud. Hotin (401).

gogolì, odată din 122, subt forma: *u̯o gu̯ogu̯olésc píta.*

însogà (din *sogà*, cu prefixul *în-)*, odată subt forma *îsu̯óg pcíta* (259). Se află la limita ariilor *sog* şi *asog*.

învălì (< psl. *valiti)*, odată, subt forma: *am mvălít kita* (180).

lucrà (< lat. *lucrare)*, în punctul 26, subt forma: *hai̯ să lucrăm píta.*

mormăì, numai din p. 835, subt forma: *i̯ău mórmăi̯.*

povăluì (< rut. *povaliti* «niederwerfen», «hinstrecken»; cf. şi rut. *poveličiti* «in grosse Theile theilen»), subt formele: *pu̯ovî̯ăluı̯ĕsc* (354) şi *puvî̯ăluı̯ăsc* (352).

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

preface, subt formele: *prefás'ĕ pítă* (69) și *i̯ă̯u̯ prefác*^{u} [aluatul] (90). Acest înțeles militează mai curând pentru originea lat. **perfacere* = lat. cl. *perficere*, între altele și cu înțelesul de «fabriquer (avec art)», «travailler», «confectionner»: *vasa ea perficiuntur*, Plin. «on donne a ces vases la dérniere façon...»; *perficere lanas, coria*, Plin. «preparer des laines, des cuirs». Cf. arom. *prifațiri*, pentru care G. Pascu *(Dict. ét. macédo-roumain* I, p. 84, nr. 591) admite aceeași etimologie. CDDE., nr. 534, necunoscând acest înțeles pentru dacorom., consideră pe *preface* «o formație românească cu pref. *pre-*» menționând modele slave. N'ar fi imposibil ca alături de lat. **perfacere* > rom. *preface*, păstrat în regiuni izolate, să se fi format *preface*, cu prefixul *pre-* după modele slave, însă cu înțelesul de: «refaire, transformer, réduire» (cf. S. Pușcariu, *Etym. Wb. d. rum. Spr.*, nr. 1371). E interesant apoi faptul că *preface*, în punctul 90, se află la limita estică a ariei *zolga* (s. *solgà)* și la cea vestică a ariilor *vîrcălui, diurui;* iar în p. 69 între aria *solga* și aria *suci*. Curând, probabil, *preface* va fi d i s l o c a t, acoperit de ariile limitrofe.

presucì, atestat odată, din 45, subt forma: *prăsus'im pita*. Fiind întrebuințat în Banat, îl putem considera ca format pe teren românesc (nu dın sărbește) din *sucì* (v. acest cuvânt) cu prefixul *pre- > pră-*.

săvăì odată, subt forma: *i̯o l săvăi̯ĕsc*^{u} *pita* (170).

sivilì subt forma *o sivilește* (160). Subiectul este bărbat și nu prea cunoaște termenii îndeletnicirilor specific femeiești, de aceea a adăugat «pare că așa îi zice».

soage (sogà, sogì). Din lat. *subigere* (S. Pușcariu, în ZRPh., XXXIII (1909), p. 232-233). Materialul nostru arată treceri analogice dela conj. III-a la conj. I (cf. S. Pușcariu, în DR. IV. p. 704, n. 1) și la a IV-a. — V a r i a n t e l e f o r m a l e și e x p l i c a ț i i l e subiectelor pentru această lucrare: *o sog*^{u}, *sog pt'ita* [1]) (100); *i̯o sog*^{u} (285); *i̯o sog pita* (243); *i̯o sog, am sopt* [2]) (576); *u̯o su̯og* (229); *sug aluu̯atu* (573); *u̯o so̯gă, sogată* «frământată, puțin,

[1]) *u* final apare rar când urmează un alt cuvânt, mai ales dacă subiectul nu face pauză.

[2]) Participiul e analog după *coace—copt* și nu e urmașul direct al lui s u b a c t u m.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

încăodată, înainte de a o băga în cuptor» (289); *o sụågă, o sog pt'ita* (249); *ụo sǫžịĕ, a sụopt o* [1]) (223); *ụo sụağę* «îi dă formă pe masă» (361); *o sogămᵘ, ịo sogᵘ* (290); — *ụo sogăz* (315); *ịo l sogăzᵘ* (308); *o sogăzᵘ* (295); *ịĕụ sụogịĕz* «pun [aluatul] pe masă, îl învârt în făină, să nu se lege de mâni și de masă» (269); *ăl sokịĕz̲u* [2]) (93); *o sogază, ịo o sogăzᵘ* (305); — *îl sôgesc* «pe masă» (578); *îl sûgịăsc, am sužit* («pânea», «zic femeile») (667); *îl sûgęște, l o sugit, sûgitor*[1] «cu care *sûgęște*», sau *sucitor*[1], cu pl. *sûgitọare* sau *sucitọare* (370); *sožăsc, am sožit* (214, 375, 378, 388, 391); *sožịăsc* (360, 392); *sožịĕsc* (215, 217, 218, 227); *îl sụžịĕsc* (571); *sužịęsc, îl sožịęște, l am sužit* (397); *ụo sožịęșt'ĕ* (268).

Răspândirea: în Munții Apuseni, partea din spre Mureș (93, 100, 249), cursul superior al Someșului-Mare (215, 217, 218, 268, 269, 360, 223) și al Mureșului (227, 229, 243), în Secuime (571, 573, 576, 578), lângă Cluj (289, 290), în Bihor (295, 305, 308, 315), în Sălaj (285), în Borșa, j. Maramureș (361), în Bucovina (214, 375, 378, 388, 391, 392, 397), odată, în Basarabia de sud (667) [cf. *adunà*].

sobolzì. Probabil tot *sovâlta*, influențat de *solzi*, cu a cărui arie se limitează. Comunicat odată, dela Daneș (156), lângă Sighișoara, subt forma *ụo sobolz*.

solgà (zolga). Probabil lat. *solvere*, care avea sensul de «faire cesser l'agrégation»; «désunir, séparer, rompre»; «détacher, dénouer», etc., care ar fi devenit în rom. **solb*, iar subt influența lui *sog (soage)* > *solg*. Pentru limbile romanice cf. REW., nr. 8081, v. solvere. — Variante formale și completări: *îl solgᵘ, l am solgat* (80), *îl sǫlgă, aị solgat pita* (56), *ịo zolg pita* (63), *o zolg, am zolgat* (65), *o zolgăm, ịo zolgăz pita* (61).

Răspândirea: aproape în continuare, spre Nord-Vest dela aria lui *sovâlta*, lângă Arad (56), Ineu din Bihor (61, 63, 65), lângă Vașcău (80).

sologì, comunicat odată, din Bucovina (385), subt forma *solo-žăsc, am soložit.*

solvà, comunicat odată, din Lechința de Mureș (148), subt forma *să sălvă kita*. Probabil avem tot pe lat. *solvere* > **solb* > *solv*.

[1]) V. nota 2

[2]) Sunetul *z* l-am auzit intermediar între *z* și *s*.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

solzì. Probabil un lat. **sol(i)dire* pentru *solidare* (« dichtmacken »; « lòten », REW. 8068). Comunicat de lângă Aiud (138) subt forma: *i̯o o solzăsc t'ıta*, iar de lângă Târgu-Mureș (150) *o solzăsc.*

sovâlsì, subt forma: *i̯ău sovîlsesc kită* (164).

sovâltà (< lat. *sub-vol(u)tare*, ap. CDDE, 794, care menționează și forme romanice asemănătoare). — V a r i a n t e f o r m a l e și c o m p l e t ă r i: *o sovîltă t'ita, o sovîlt* ~ (190), *îl 'sovolt*^{u}, *sovu̯altă* (178), *o suhu̯altă* (174).

R ă s p â n d i r e a: numai în partea Sud-estică a Ardealului (174, 178, 190).

sovârzì. subt forma *îl sovârzește* [aluatul], din p. 166. La început, subiectul, fiind bărbat, a declarat că nu știe cum i se zice acestei operații, mai târziu și-a adus aminte.

sovolì. Probabil tot *sovâlta*, căci este comunicat dela limita nordică a ariei acestuia, subt forma *i̯o u̯o sovol*^{u} (144).

sucì. Cu acest înțeles, probabil o contaminare a lui *sog* < *sug* (v. *soage)* cu *suc*, pentru *sucesc*. Un răspuns din Bucovina (370) ne indică, în parte, drumul acestei contaminări: aluatul se *sugește* sau *l o sugit;* obiectul cu care *sugește* se chiamă *sucitor*^{i}, pl. fem. *sugitu̯arę* sau *sucitu̯arę*. El este același ca și *făcăletul:* rotund, în formă de sul, lung de cca. 50—75 cm. și gros de cca. 5—7 cm. în diametru. — S'a comunicat cu următoarele completări și variante formale: *îl suc* (87, 85), ~ *pă masă* (75), *u̯o suc* (77), *suc pita* (35), *îl sucăsc, l am sucit* [numai pânea din făină de grâu] (395), *îl șușește* (645) [prin asimilare: *s—ș* > *ș—ș*].

R ă s p â n d i r e a: în Banat (35, 75, 77, 87, 85), odată în Bucovina (395) și odată în Basarabia (645).

sumoldà [din contaminarea lui *suvoltà* (v. *sovâltà*), obișnuit în regiunile învecinate, cu *moldă* (« troaca s. covata în care se frământă »), cuvânt întrebuințat în loc de *troacă* s. *covată*], atestat numai din p. 129, subt forma: *u̯o su̯omu̯old*^{u}.

suvoldà rezultat din contaminarea lui *suvolta* (v. *sovâlta)* cu *moldă* (cf. sumoldà), numai odată, din p. 131 (învecinat cu p. 129), subt forma: *u̯o suvu̯old*^{u}.

suvulcà [probabil tot *sovâltà*, influențat de *sufulcà* (suflecà)] cu următoarele v a r i a n t e f o r m a l e și c o m p l e t ă r i: *sulvulc aluu̯atu* (109), *îl suvulcă* (98), *u̯o* ~ [pânea] (94), *su̯ovîlc*^{u}

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

t'ita (140), *sovîlcu* (136), *îl suvolc*, *o suvâlcă* (158), *o suvîlc*, cu următoarea lămurire dată de subiect: «ascund mărginile [aluatului] dedesubt ca și la răsfrântul mânecii» (831); cu trecerea des întâlnită a lui *-c* (final) în *-g*: *u̯o su̯ovulg*, dar *să su̯ovulcę̂* (125); și cu anticiparea lui *l* din silaba următoare, poate printr'o asociație de idei cu «sul»: *u̯o sulvulc* (231).

Răspândirea: Continuă, în spre Nord, aria lui *sovâlta* astfel: în Hunedoara, la Livezeni (831) și Orăștie (109), în Munții Apuseni (94, 98), la Sibiiu (125), lângă Alba-Iulia (136), lângă Blaj (140), Sighișoara (158) și până aproape de Târgu-Mureș (231).

vârcălui (cf. germ. wirken), cu formele: *i̯ău vîrcălui̯u* (103), *u̯o vîrcălúi̯* (96).

vârcolì (< bulg. *vŭrgaljamŭ*; cf. și bulg. *vŭrkolest* «rotund», ap. I. A. Candrea, *Dicț. l. române*, în *Dicț. enc.* «*Cartea Românească*»), odată, subt forma *vîrcolésc* «pita» (200).

virgluì, termin întrebuințat înainte de Unire. Subiectul declară că *virgluim pita* «am zis la Nemți»; astăzi însă se zice *lucrăm pită* s. *fas'em pita* (26).

zolì, subt formele: *u̯o zolim*, *i̯ău u̯o zolésc*u (772).

În dial. aromân această operație se numește: *disfindziri (disfingu, disfimșu, disfimtu)* «a tăia aluatul în bucăți de pâne» (I. Dalametra, *Dicț. macedo-român*, Buc., 1906, cf. și G. Pascu, *Dicț. étym. macédoroumain*, I, s. v. *difindzire* < lat. *defingere* «façonner, donner la forme»). CDDE., nr. 499, admite pe lat. *disfingere* (Papahagi, *Jb.* XII, 102), iar REW., nr. 3313, îl grupează la lat. *fingere*.

Sunt deci 33 de verbe care exprimă ideea de «a soage», unele din ele cu o arie foarte redusă.

Dintre acestea ocupă un teritor mai însemnat: *soage*, *aduna*, *frământa*, *suvolta*, *diurui* și *suci*.

Aria lui **soage** (și *asoage*, *soga*, *sogi*) se întinde la Nord-Vest de o linie imaginară care ar pleca dela Stamora-Germană, din frontiera Banatului cu Jugoslavia, la Lugoj—Deva, de aici pe valea Mureșului până la Târgu-Mureș, apoi până la Miercurea-Ciucului și de aici pe vechea frontieră a Ardealului și a Moldovei, cuprinzând toată Bucovina. De sigur aria lui se întinde și în Moldova, întâlnindu-se undeva cu aria lui *aduna*, cuvânt caracteristic Basarabiei.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Dacă *soage* pe această arie este în regres sau în progres, e greu s'o spunem. Constatăm însă că în punctul 100, de lângă Abrud, *soage* este înconjurat de cuvintele: *suvulca* (98), *vârcăluț* (96), *suvulca* (94), *vârcăluț*^{u} (103), *sovîlc*^{u} (103), *solzăsc* (138). Pentru regresul ei militează punctul 567, în care, la întrebarea 775, subiectul a răspuns: *sog*, *am sopt*, dar la întreb. 1847: *sovîlc*, *am sovîlcat o*, *am sopt o*. Dacă din partea aceasta *soage* este amenințat să fie dislocat de *suvâlcà*, în Nord, în Maramureș, el este însă înlocuit prin *povălui*, în punctele 352 și 354.

În afară de această arie, *soage* se mai întâlnește în sudul Basarabiei (p. 667), subt forma *sugț̆ăsc*, iar în punct. 645, *șușește*. În întâiul punct nu avem a face cu un *soage* băștinaș, fiindcă în tradiția satului se spune că Românii de aici au venit în veacurile trecute din jud. Hotin. De sigur ei au trebuit să vină dintr'o regiune unde exista *soage*. Din acest fapt reținem două constatări importante: *a)* materialul atlasului va demonstra și deplasări de populație, coroborând datele istorice; *b)* un cuvânt izolat, într'o arie periferică, nu reprezintă totdeauna un rest dintr'o arie veche. În *șușește* (p. 645) probabil că trebue să recunoaștem pe un *soĝesc*, influențat de verbul *sucesc*. Nici locuitorii acestui sat nu sunt autohtoni, ci veniți într'o epocă relativ mai nouă. Și astăzi există în sat urmele unui cimitir tătăresc.

Pe teritoriul fixat pentru *soage*, se remarcă o regiune nordică (delimitată la *asoga)*, în care el a primit un *a* protetic (mai curând din adăugarea prepoziției infinitivale), devenind *asog*. Acest *a* a fost considerat de subiectele vorbitoare ca un fel de prefix, de aceea la limita ariilor *sog—asog* s'a putut naște și un *însog*, ca în punctul 259; sau *însolg* (80) la limita ariei *sog* cu *solg* (zolg), la întrebarea 1847.

Soage, la limita ariei sale, a influențat cuvintele cu care s'a întâlnit sau a primit influențe din partea acestor sinonime semantice. Pentru cazul întâiu menționăm pe *solg (zolg)*, care se întâlnește în nordul Mureșului, pe lângă Arad (aria este fixată la *solga)*. Unui vechiu **solb* (< lat. solvere), *soage* i-a schimbat structura fonetică, prefăcând pe *b* în *g*. Pentru cazul al doilea avem pe *suc*, tot aproape de limita ariei lui *sog*, în care trebue să vedem un prezent nou dela *suga* sau *sugi*, modificat în consonantism subt influența

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

lui *suc* (pentru *sucesc)*. Același fenomen cred că-l întâlnim și în *sucâsc* (395) din Bucovina, mai ales că acest cuvânt se întâlnește în mijlocul ariei lui *sogesc*. Asupra lui *soage* a influențat, tot în Bucovina, un alt cuvânt, pe care nu-l cunoaștem, prefăcându-l în *solożăsc* (385).

Interesant mai este faptul că *sog* păstrează, ca și *frământ*, *județ*, etc., pe *u* final, confirmând aria de păstrare a acestui sunet, pe care am fixat-o la cuvântul *județ*.

Soage, părăsind domeniul său semantic — fiind înlocuit de *frământà* —, din cauze pe care nu le cunoaștem, a trecut într'unul « înrudit », însă el și-a mai păstrat o parte din semantismu-i vechiu, căci atunci când se « soage » aluatul, el se « frământă » puțin pe masă. Ca un indiciu, poate fi considerat răspunsul din 348, unde se zice că se « asoage pânea » atunci « când se frământă » mai mult. *Soage* păstrează și ceva din sensul lui *frământa* (lat. fragmentare), căci *sogitul* implică și ruperea aluatului în bucăți de forma unei pâni. Acest sens este mai bine păstrat în explicația « melițez, frământ (pâne), frec mărunt » pe care o dă dicționarul lui Bobb lui *asogà* (cf. Hasdeu, EtMR., p. 1873 și S. Pușcariu, ZRPh., XXXIII, p. 233).

Avem deci un interesant caz de « suprapunere semantică »:

	f r ă m â n t à	= « sfărâmiți, zdrobi », devine
	frământà	= franc. *pétrir* dar și « zdrobi »
iar:	s o a g e	= franc. *pétrir*, devine
	soage	= « a da formă aluatului », dar și « a zdrobi », « melița ».

Dislocarea reciprocă a celor două cuvinte s'a făcut cu pierderi semantice din partea amândurora.

Soarta lat. *subigere*, subt raport inter-romanic, apare astfel: în limba poporului roman el a înlocuit pe *depsere ;* în Romania s'a păstrat, cu sensul de « pétrir » n u m a i în portugheză și spaniolă și, în parte, în sardă. Inovația semantică (de a da pe masă aluatului forma pânii) s'a întâmplat numai în dacoromână și, în parte, în sardă. Situația p e r i f e r i c ă a lui *subigere*, confirmă părerea lui M. Bartoli că ariile periferice sunt, în multe cazuri, mai conservative *(Introduzione alla Neolinguistica*, Geneva, 1925).

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

Din viața lui *soage*, din punct de vedere al metodei într'o anchetă dialectală, reținem că nu se poate spune nimic a priori despre un cuvânt din chestionar. Dacă anchetorii ALR.-ului ar fi trecut cu vederea această întrebare, n'am fi putut cunoaște interesanta viață a lat. *subigere* în dacoromână. Se pare că acesta e cazul în AIS.

În legătură cu celelalte verbe care exprimă ideea de « a soage » adăugăm următoarele:

Adunà, este caracteristic Basarabiei, unde se găsește singur. Abia în Nord, la întâlnirea cu Bucovina și Moldova, se ivesc verbele *frământa, boți* și *face t'ití*. Graiul Românilor de pe malul stâng al Nistrului (din USSR.), de data aceasta, merge mână în mână cu Basarabia [1]). Dacă *adunà* se întâlnește pe malul Prutului, probabil că aria lui (cu accepțiunea de « a soage ») se întinde și în Moldova.

Frământà, are o arie mai unitară numai în sudul Banatului; în colo, tot în Banat, este întrerupt de ariile *suc, lucru pita, o făcut-o*, ceea ce indică o arie odinioară unitară. Dacă mai adăugăm pe *frământa* din Secuime (p. 186) și din jud. Hotin (401), avem dreptul și mai mult să credem că odată aria acestuia a cuprins un teritoriu mai însemnat.

Împotriva lui **suvoltà** *(sovoltà, suholtà*, etc.), a cărui arie pare că vine din Muntenia și Oltenia, — și urcă în Ardeal până la Târgu-Mureș, Abrud, Deva și Petroșani —, luptă mai multe cuvinte:

Subt influența lui *moldă*, avem *somold* (129) și *suvold* (131); subt a lui *sufulca : suvulcà* (94, 98, 831, 109, etc., v. *suvulcà)*. Se întâlnește apoi înconjurat de verbele: *săvăi* (170), *învăli* (180), *zoli* (772), *frământa* (186), *sovârzi* (166), *sivili* (160), *sovâlsi* (164), *sobolzi* (156), *solzi* (138, 150), *soga* (100), *vârcălui* (103), *diurui* (107). Cu toate acestea, el este în progres față de aria lui *soage* (v. acest cuvânt, în p. 576). Care dintre aceste arii e mai veche, care este succesiunea în suprapunerea acestor cuvinte, nu putem spune. Dacă aria lui *suvolta* se întinde și în Muntenia și Oltenia (cum ar părea după *suvoalbe* « rouler, remuer, fouiller » din CDDE.,

[1]) Altădată nu, de ex. la verbul *uita*, pers. 1 sg. indic. este *uit*, în Basarabia, pe când la Transnistrieni (p. 476): *uít, uíț, uítă*, cu accentul vechiu, caz unic în cele 164 sate anchetate până acum, etc.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

nr. 793, semnalat din Dolj, Romanați, Muscel), atunci, în Ardeal, originea lui munteano-oltenească ar fi aproape sigură. Fiind vorba de un cuvânt specific felului de a face pâne — unde o călătorie a lui pare puțin probabilă — întinderea lui în Ardeal s'ar putea explica prin legături mai intense între Sud-Estul Ardealului și Vechiul Regat sau prin imigrări. Aserțiunea pare cutezătoare, cu toate acestea credem că nu ne aflăm în fața întâiului caz (sate din Bucovina, ca Vatra-Moldoviții, Ciudei, Șcheia au fonetism și cuvinte caracteristice numai în nordul Ardealului) și că hărțile ALR.-ului ne vor aduce, și în această privință, surprinzătoare constatări. Privind harta lui *soage* rămâi nedumerit de ce acesta coboară din spre nord până în Valea Mureșului și de ce *suvoltà* urcă numai până în Valea Mureșului.

Diuruì, se întâlnește numai în Hunedoara, unde se pare că a acoperit aria lui *suvulca*.

Sueì, cu aria lui în Banat și, rar, în Bucovina și Basarabia, pare că s'a suprapus peste aria lui *sog*, devenit *sug*.

Mai sânt interesante cuvintele: *mormăi* (p. 835), *gogoli* (p. 122) și *zoli* (p. 772) semnalate numai din satele din șirul sudic al Carpaților, care au legături cu cele din Oltenia și Muntenia.

SEVER POP

LOCALITĂȚILE ANCHETATE DE SEVER POP [1])

1/67 Jupalnic (Severin)
5/68 Bârzasca (Caraș)
9/69 Cărbunari (Caraș)
12/71 Borlovenii V. (Caraș)
18/66 Cornereva (Severin)
24/70 Maidan (Caraș)
26/93 Măru (Severin)
28/63 Câlnic (Caraș)
30/62 Ferendia (Timiș)
35/61 Banloc (Timiș)
40/59 Checea rom. (Timiș)
45/60 Bucovăț (Timiș)
51/107 Semlac (Arad)
56/105 Arad, sub. Micălaca
59/33 Șimandul de S. (Arad)
61/110 Beliu (Bihor)
63/108 Agrigiu (Arad)
65/109 Almaș (Arad)
69/106 Șiștarovăț (Timiș)
75/112 Răchita (Severin)
77/64 Vermeș (Caraș)
79/65 Jdioara (Severin)

[1]) Primul număr reprezintă numărul cartografic, iar al doilea ordinea în care s'a anchetat, păstrându-se principiul de a se aduna materialul în zig-zag. În parantez este trecut județul, iar la orașe, mahalaua în care s'a făcut ancheta.

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

85/111 Lăpugiul de S (Hunedoara)
87/113 Săvârşin (Arad)
80/115 Câmp (Bihor)
90/94 Prăvăleni (Hunedoara)
93/89 Arieşeni (Turda)
94/42 Avram Iancu (Turda)
96/38 Certeje (Turda)
98/97 Sălciua de J (Turda)
100/87 Mogoş (Alba)
103/88 După Piatră (Hunedoara)
107/46 Veţel (Hunedoara)
109/49 Orăştie
112/47 Hunedoara (Zlaşti)
116/92 Ştei (Hunedoara)
118/46 Pui (Hunedoara)
122/22 Boiţa (Sibiiu)
125/21 Sibiiu (Măiereni)
129/23 Aciliu (Sibiiu)
131/24 Răhău (Alba)
136/100 Micești (Alba)
138/99 Ciumbrudiu (Alba)
140/25 Biia (Târnava Mică)
144/57 Mediaş
148/96 Lechinţa (Mureş)
150/95 Şoimuş (Târnava Mică)
156/58 Daneş (Târnava Mare)
158/86 Mihaiu Viteazu (Târn. Mare)
160/85 Ighişul rom (Târn. Mare)
164/78 Fântâna (Târnava Mare)
166/83 Calbor (Făgăraş)
170/81 Streza Cârţişoara (Făgăraş)
174/82 Breaza (Făgăraş)
178/84 Şinca Nouă (Făgăraş)
180/75 Braşov (Şchei)
186/77 Intorsura Buzăului (Braşov)
190/80 Arini (Trei Scaune)
200/76 Mărtănuş (Trei Scaune)
214/121 Păltiniş (Câmpulung)
215/44 Şanţ (Năsăud)
217/19 Poiana-Ilvei (Năsăud)
219/18 Mureşenii B. (Năsăud)
223/20 Şieuţ (Năsăud)
227 53 Stânceni (Muieş)
229/54 Hodac (Mureş)
231/56 Lăureni (Mureş)
243/55 Răciu (Mureş)
247/41 Mociu (Cluj)
249/98 Buru (Turda)
251/39 Feleac (Cluj)
255/7 Fundătura (Someş)
257/51 Olpret (Someş)
259/4 Corvineşti (Năsăud)
268/3 Năsăud
266/50 Ciceu Giurgeşti (Someş)
269/5 Târlişua (Someş)
270/6 Vima Mare (Someş)
273/10 Ciocmani (Sălaj)
278/35 Supurul de Jos (Sălaj)
280/9 Moigrad (Sălaj)
283/8 Strâmba (Sălaj)
285/37 Bucium (Sălaj)
289/43 Someşul cald (Cluj)
290/102 Săcuiău (Cluj)
295/104 Vad (Bihor)
298/101 Cozniciu (Sălaj)
302/103 Brusturi (Bihor)
305/116 Ceica (Bihor)
308/144 Meziad (Bihor)
315/32 Ciumeghiu (Bihor)
320/34 Nojorid (Bihor)
333/36 Pişcolt (Satu Mare)
335/31 Doba (Satu Mare)
337/29 Asuajul de Sus (Sălaj)
339/30 Valea Vinului (Satu Mare)
341/14 Racşa (Satu Mare)
343/13 Cămârzana (Satu Mare)
345/15 Moişeni (Satu Mare)
347/2 Ieud (Maramureş)
348/1 Pătrova (Maramureş)
350/12 Budeşti (Maramureş)
351/40 Berbeşti (Maramureş)
352/17 Apşa de Jos (Cehoslov)
354/16 Iapa (Maramureş)
355/28 Firiza de Sus (Satu Mare)
357/27 Berinţa (Satu Mare)
359/26 Lăpuş (Someş)
360/45 Romuli (Năsăud)
361/11 Borşa (Maramureş)

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)

370/123 Pojorâta (Câmpulung)
375/122 Vatra-Moldoviţei (Câmpu-Lung)
378/124 Capu-Codrului (Câmpulung)
381/125 Şcheia (Suceava)
385/119 Volovăţ (Rădăuţi)
388/126 Straja (Rădăuţi)
391/118 Ciudei (Storojineţ)
392/120 Tereblecea-Veche (Rădăuţi)
395/127 Broscăuţii-Vechi (Storojineţ)
397/117 Cernăuţi (Roşa)
398/164 Colincăuţi (Hotin)
400/163 Tărăsăuţi (Hotin)
401/162 Larga (Hotin)
403/161 Clocuşna (Hotin)
428/158 Hâjdieni (Bălţi)
434/154 Sângerei (Bălţi)
436/160 Năduşita (Soroca)
440/159 Plop (Soroca)
445/156 Cosăuţi (Soroca)
451/157 Cuhureşti de Sus (Soroca)
454/141 Stroieşti (Kamka, Rusia)
456/150 Cuizovca (Orheiu)
458/144 Jura (Balta, Rusia)
461/153 Perisecina (Orheiu)
464/143 Butur (Tiraspol, Rusia)
467/145 Ialoveni (Lăpuşna)
470/146 Chiţcani (Lăpuşna)
476/142 Nezavertailovka (Tiraspol, Rusia)
480/149 Caşcalia (Tighina)
486/147 Gura-Galbenă (Tighina)
492/152 Vornicени (Lăpuşna)
498/151 Leuşeni (Orheiu)
502/155 Corneşti (Bălţi)
571/52 Corbu (Mureş)
573/72 Bicazul-Ardelean (Ciuc)
576/73 Voşlăbeni (Ciuc)
578/74 Gimeş-Făget (Ciuc)
631/132 Cociulia (Cahul)
632/131 Goteşti (Cahul)
637/135 Cahul
645/130 Aluatu (Cahul)
647/139 Valea Perjii Veche (Tighina)
652/148 Sadaclia (Tighina)
658/140 Frumuşica Veche (Tighina)
660/136 Gura Roşie (Cetatea Albă)
665/137 Satu-Nou (Cetatea Albă)
667/134 Borisofca (Ismail)
669/138 Taşlâc (Cetatea Albă)
672/133 Ceamaşir (Ismail)
680/128 Babele (Ismail)
691/129 Giurgiuleşti (Ismail)
772/79 Fundata (Braşov)
831/90 Livezeni (Hunedoara)
835/91 Câmpu lui Neag (Hunedoara)

4. MÂNĂ cu pluralul[1]).

Întrebarea MÂNĂ (chestiunea 361 din chestionarul normal şi 2158 din chestionarul desvoltat) a fost chestionată prin gest de amândoi anchetorii: Pop arătând dela încheietură în jos (franc. « main ») iar Petrovici, dela umăr în jos (franc. « bras »).

Materialul celor două anchete s'a cartografiat împreună pe două hărţi, una pentru singular şi una pentru plural. Din acestea publicăm numai cea a pluralului.

[1]) Asupra pluralului MÂNI am publicat un articol sumar în revista « *Ţara Bârsei* » Nr. 3 din 1933 sub titlul « *O hartă a graiului* ». Tot acolo a apărut şi harta MÂNI, alăturată articolului de faţă

BDD-A14803 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:37 UTC)